No. 1871 Zaterdag 15 November 1919. 36ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— bij vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
St. Elizabeths-gasthuis.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

Immuniteit of Besmetting.

VII.

Doch de Heer GORSIRA liet zich door het antwoord van Dr. WATERMAN niet uit het veld slaan. Uit dat antwoord meende hij te kunnen opmaken, dat de gemachtigde van den Gouverneur (Dr. Waterman) geneigd is zich neder te leggen bij de ervaring omtrent de immuniteit der Curaçaosche bevolking. Spreker heeft zijn stem verheven om te waarschuwen die immuniteit niet op te heffen. Wil men de kolonie geheel zuiveren van muskieten, dan zal dat zeer veel geld kosten, en van den anderen kant zoo men de bepalingen der verordening niet overal stipt naleeft, dan zal het gevolg zijn, dat er immune en niet immune zônes zullen ontstaan, zoodat een gedeelte van de bevolking voor de gele koorts vatbaar en een gedeelte niet vatbaar zal worden.

Hierop repliceerde DR. WATERMAN met te zeggen, dat, als men aanneemt, dat de Curaçaoënaars immuun zijn voor gele koorts door steken van muskieten, men dan ook consequent moet aannemen, dat die muskieten die ziekte hebben doorgemaakt, en dat men dan logisch ook moet toegeven, dat de gele koorts permanent op Curaçao heerscht.

Alsnu stelde de Heer GORSIRA aan den Ondervoorzitter, Dr. EVERTSZ deze vraag, of hij in zijn praktijk als medicus of van andere geneeskundigen hier ter plaatse of bij traditie ooit gehoord had, dat Curaçaonaars ooit door gele koorts waren aangetast.

Op deze vraag antwoordde Dr. EVERTSZ, dat hij nog nooit ook niet van anderen doktoren alhier van een dergelijk geval gehoord had. Bovendien ben ik er zóó zeker van dat een Curaçaoënaar niet vatbaar is voor gele koorts, dat ik mij gerust aanbied mij door een virulente (besmette) muskiet te laten steken, zóó overtuigd ben ik er van dat ik de ziekte niet zal krijgen. Bovendien is het een feit, dat de Duitschers, die naar Cucutá (Colombia) waar de gele koorts endemisch is, in betrekking gaan, eerst eenigen tijd in Maracaibo verblijven, om te acclimatiseeren.

Ik ben innig overtuigd, dat de Curaçaoënaar immuun is voor de gele koorts. Misschien heerscht hier die ziekte wel endemisch, maar dan in een goedaardigen vorm waardoor de bevolking immuun wordt.

Doch van den anderen kant ben ik als medicus eveneens van oordeel, dat die ziekte hier in onze kolonie moet bestreden worden door zooveel mogelijk de muskieten uit te roeien.

Daarom kan ik niet met het voorstel van den Heer GORSIRA mede gaan.

De Heer GORSIRA blijft echter bij zijn opinie, dat men eerst Venezuela moet zuiveren van muskieten, vóórdat men op Curaçao met de verdelging dier insecten begint, daar anders de Curaçaoënaars, die naar Venezuela gaan, dáár de gele koorts zullen krijgen.

De VOORZITTER de Heer A. G. STATIUS MULLER mengt zich nu ook in het debat en verlangend naar een definitieve conclusie, gaat hij wat dieper op de kwestie in en vraagt aan Dr. Waterman, waaraan het eigenlijk is toe te schrijven, dat de Curaçaoënaars immuun zijn voor de gele koorts.

De Heer Dr. WATERMAN, antwoordt, dat hij niet gelooft aan den invloed van kleur of ras; dat men niet kan afgaan op de theorie, verkondigd door den Heer GORSIRA; dat die theorie eerst bewezen moet worden, hetgeen de Heer Gorsira niet doen kan, en dat spreker moet vasthouden aan *medische* theorie.

De VOORZITTER is begrijpelijkerwijze nog niet bevredigd door dit antwoord en tracht Dr. WATERMAN nog tot een andere bekentenis te brengen en vraagt hem op den man af of hij gelooft, dat door de voorgestelde maatregelen de muskieten volkomen te verdelgen zijn.

Dr. WATERMAN antwoordt geheel openhartig dat hij niet gelooft, dat dit heelemaal het geval zal zijn.

***

Men ziet het, een bevredigende oplossing van deze kwestie heeft deze discussie niet gebracht.

Wanneer wij een conclusie uit dit debat trekken, dan valt vooreerst op, de hopelooze tegenstrijdigheid van de beide opinies van den Heer Gorsira en van Dr. Waterman.

De een beweert: de steek van de muskiet maakt ons op den langen duur immuun, de andere houdt staande dat we er door besmet worden. Ziedaar tevens de uitleg van het opschrift dezer artikelen, dat voor sommigen wat raadselachtig was.

Op het einde van het debat werd deze tegenstrijdigheid door den Heer Mr. DE LA TRY ELLIS heel geestig in het licht gesteld door te zeggen, dat het hier vrijwel de quadratuur van den cirkel wordt: Van den eenen kant moet men trachten de muskieten te verdelgen en zorgen voor de vreemdelingen, die zich hier vestigen, maar van den anderen kant moet men zorgen, dat men hier toch nog zooveel muskieten overhoudt, dat de Curaçaoënaars zelf immuun blijven en kosteloos kunnen worden ingeënt."

Men veroorlove ons nog een paar kantteekeningen.

De *eerste* is deze:

De Heer Gorsira beweert in de lijn van zijn theorie heel logisch „dat men eerst Venezuela moet zuiveren van muskieten, voordat men op Curaçao met de verdelging dier insecten begint, daar anders de Curaçaoënaars, die naar Venezuela gaan, de gele koorts zullen krijgen."

Maar daar is een andere moeielijkheid, die de Heer Gorsira blijkbaar niet voorzien heeft, en die tot onze groote verwondering ook Dr Waterman niet heeft opgemerkt. Ze zou anders wel een sterk wapen in zijn hand geweest zijn, om den Heer Gorsira vast te zetten.

Die moeielijkheid is deze: Verondersteld, dat Venezuela dezelfde redeneering van den Heer G tegen ons gaat toepassen.. Wat dan? M. a. w. Wanneer de Regeering van Venezuela zou zeggen: „Wij kunnen niet met de verdelging van de muskieten beginnen, vóórdat ze ook op Curaçao zijn opgeruimd, daar anders de talrijke Venezolanen die daar dagelijks passeeren, zeker door de gele koorts zullen besmet worden." Zoo zouden we altijd in hetzelfde kringetje blijven ronddraaien. Dr. Waterman zou dus zeer terecht hierop hebben kunnen antwoorden, dat toch iemand het eerste moet beginnen, anders komen we nooit verder.

Onze *tweede* kantteekening is deze:

Door den Heer Gorsira was in zijn rede zeer duidelijk gezegd: „Het is niet alleen de Curaçaoënaar, maar ook de *buitenlander die zich hier eenige jaren neerzet*, zal het groote voorrecht genieten immuun te worden."

Dat laatste element: de *buitenlander* de Europeaan, die eenige jaren achtereen hier verblijft, is jammer genoeg in het verder verloop van het debat zoowel door den VOORZITTER als door Dr. WATERMAN buiten beschouwing gelaten, zoodat Dr. Waterman op de bovengeciteerde vraag van den Voorzitter antwoordde dat hij niet geloofde aan den invloed van kleur of ras. m. v. w. dat niet kleur of ras immuun maakt.

Doch omdat de vraag eenigszins verkeerd gesteld was, was ook het antwoord minder juist. Eenmaal aannemend, zooals de jarenlange ondervinding beslist zeker uitwijst, dat ook de buitenlander, mits hij lang genoeg ter plaatse gewoond heeft, even immuun is geworden als de Curaçaoënaar zelf, hij zij dan een blanke Creool of wel kleurling, blijkt reeds van zelf, dat men niet de immuniteit te zoeken heeft in de kleur of in het ras, maar eenvoudig in *het langdurig verblijf* HIER *in de tropen*.

Dat blijkt nog duidelijker hieruit dat bij iemand deze immuniteit kan worden opgeheven of verloren gaan, nl. door zijn vertrek uit de tropen en verblijf in koude streken, zoodat iemand, die na een jaar verblijf in Europa, weer in de kolonie terugkeert, volstrekt niet meer als immuun te beschouwen is. Zoo althans wordt er beweerd.

Of dit laatste in dezelfde mate door praktijk en ondervinding bewezen is, weten wij niet.

Wanneer we nu onze laatste thesis wederom opvatten, dat *het langdurig verblijf hier in de tropen immuun maakt* voor de gele koorts, hebben wij daarmede nog niet het raadsel opgelost. Ook aan ons zou Dr. Waterman zeker antwoorden gelijk hij het den Heer Gorsira deed: „dat die theorie eerst *bewezen* moet worden, hetgeen de Heer Gorsira niet doen kan."

Naar onze bescheiden meening worden in dit antwoord twee zaken met elkander verward: het feit van de immuniteit en de wetenschappelijke verklaring er van: Het eerste is door den Heer Gorsira als zeker aangenomen, omdat er hier op Cu-

WETENSCHAPPELIJK ALLERLEI.

De Engelsche tooverpomp.

In de *Daily Express* beschrijft een medewerker de nieuwe electrische pomp, welke gebruikt word bij het lichten van schepen die door torpedo's of andere oorzaken tot zinken zijn gebracht. De correspondent zegt:

Zoo ge een kabeljauw langs het strand zag wandelen, dan zoudt ge dat onnatuurlijk vinden. Even vreemd deed het mij aan, toen ik voor het eerst een electrische pomp *onder* water zag werken. Dat lijkt iets even onnatuurlijks als een visch op het droge, maar toch zijn zij in gebruik en tot groot nut van de Engelsche marine- en handelsvloot, want met behulp dezer pompen heeft men menig getorpedeerd schip kunnen redden.

Het was een Schot, die ze uitvond, een Engelschman die ze maakte, en een Duitscher was bijna met het geheim van deze pomp gaan strijken. Er is een merkwaardige geschiedenis verbonden aan deze pomp — een geschiedenis van een poging tot spionnage, waarbij eenige heeren die een zeiltochtje maakten, betrokken zijn. Er is een Duitsche marine-officier die u zeer onvriendelijk zou aankijken, zoo ge in zijn bijzijn het woord „onderzee-pompen" gebruikte.

Ieder heeft wel eens gehoord van motoren met waterkoeling. De onderzeepomp werkt naar ongeveer hetzelfde beginsel. Zij blijft koud omdat zij geheel door het water is omgeven.

Het water stroomt vrij om alle werkende deelen heen. De pomp werkt electrisch en het water omspoelt de kabels voortdurend, maar veroorzaakt hoegenaamd geen hinder. Het is een der grootste wonderen van moderne electrische ingenieurkunst.

Het eigenlijke werk wordt gedaan door een geel koperen wiel ter grootte van een tafelbord. Het maakt den indruk van belachelijk klein te zijn voor het doel, maar als het met eene snelheid van 1420 omwentelingen per uur werkt, dan drijft het een kolom water van 10 c.M. doorsnede meer dan 20 meter hoog, zoodat het schuimend en bruisend uit de monding van de buis stort.

De pomp wordt door een eenvoudigen schakelaar in beweging gebracht. Het gaat zoo gemakkelijk als het aansteken van een lampje.

Een ingenieur die met de leiding van zekere werkzaamheden was belast, zette een pomp in beweging en gelastte toen een opzichter hem te waarschuwen zoo er iets mis mocht gaan.

Drie dagen later kwam de opzichter haastig aanloopen en vertelde den ingenieur dat er geen water meer uit de buis kwam.

Natuurlijk niet, zeide de ingenieur na een onderzoek, er is niets meer op te pompen.

Een van de merkwaardigste gebeurtenissen met deze nieuwe pomp was, dat er eenige zich aan boord van zeker schip bevonden, dat een zeer kostbare lading vervoerde. Op zee brak er brand aan boord uit. De pompen werden overboord geworpen toen de brand ontdekt was en in werking gezet. Elk van beide pompen kon per uur 350 ton water pompen, zoodat in een korten tijd de ruimen eenvoudig onder water waren gezet en de brand gebluscht was. Daarna werden de pompen weder aan boord gebracht en in de ruimen neergelaten, welke zij ook spoedig weer droog gepompt hadden.

De onoverwinnelijke vloot.

Een verslaggever van de Daily is naar Tobermory gegaan, om eens op te nemen hoe de berging van het Spaansche galjoen van de Onoverwinnelijke vloot, dat in 1588 in de baai van Tobermory in den grond is geboord, opschiet. Het is de onderneming, die met dit werk bezig is, in hoofdzaak te doen om goud, zilver en koper, dat in groote hoeveelheden in het schip moeten zitten. Tot dusver is er nog niets van die metalen gevonden, daar men nog altijd bezig is met de verwijdering van de klei en zandlaag, die zich om het schip heeft gevormd. Er is enkel een zilveren peso opgehaald en verder veel lood (waarmede het dek was bekleed) en groote steenen (die voor balast dienden).

Uit de Spaansche staatsarchieven te Madrid kan echter worden opgemaakt, dat de oogst niet altijd even mager zal blijven.

Men is destijds, in 1903, op het spoor van het gezonken galjoen gekomen, doordat de bemanning van een ter plaatse geankerd schip bij 't lichten van het anker een gouden dubloen in de ankerketting vond.

Overigens hoopt de bergingsmaatschappij het heele galjoen te kunnen lichten. Het zal, als dat lukt, worden tentoongesteld.

Tunnel-plannen.

Nu de Entente Cordiale haar taak zoo schitterend volbracht heeft en rust en vrede in Europa weerkeeren (Bolsjewieksche opwellingen terzijde gelaten), begint men in Engeland weer aan werken des vredes te denken. En een der eerste plannen, die verwezenlijkt zullen worden, zal wel de bouw van den Kanaaltunnel zijn, een plan waartegen indertijd de verwoede voorstanders van Engeland's „splendid isolation" zooveel bezwaren hadden. Bovendien projecteert men een tunnel tusschen Spanje en de Noordkust van Afrika, een idee waarvan de uitvoering zeker met heel wat technische moeilijkheden te kampen zal hebben in verband met de onherbergzame Afrikaansche kust. Gemakkelijker te verwezenliken is het derde tunnelplan: de verbinding tusschen Noord-Amerika en Siberië onder de Behringstraat. Op deze wijze zouden Canada en de Vereenigde Staten een nietonderbroken spoorverbinding krijgen met Azië en Europa. De tunnel zal 40 mijlen lang worden en technisch vertoont het plan weinig moeilijkheden.

De knarsende kettingen.

Kettingen, die zware lasten dragen, kunnen vreeselijk knarsen. Geen smeer helpt daaraan. Het is intusschen even schadelijk voor de ketting als voor ons musikaal-gevoel en ook niet gewenscht bij nachtelijke vloot manoevres enz. Een eenvoudig middel daartegen is bij de Britsche marine ontdekt. Men vlecht een touw-kabel door de schakels van den ketting heen, en het geknars wordt verminderd of opgeheven Daarbij neemt de kabel de krachten op, die in den ketting optreden door de vervorming den schakels en vermindert de daaruit voortvloeiende wrijving van die schakels onderling. Dat spaart den ketting. De admiraliteit liet proeven nemen, en ontdekte, dat de levensduur van zoo'n ketting met touw tot meer dan 1½ maal zoo lang werd.

raçao door niemand aan getwijfeld wordt. Bovendien hebben wij dat aan de hand van de geschiedenis in onze vorige artikelen aangetoond.

De traditie van meer dan een eeuw, dat *alléén* kortelings hier aangekomen Europeanen door de ziekte werden aangetast, is ruim voldoende bewijs.

Dat de Vereenigde Staten, die op het stuk van muskietenverdelging zeker wel het record geslagen hebben, toch ook het feit dezer immuniteit onzer inwoners practisch erkennen bij de invulling van een zoogenaamd *certificate of stay*, zooals de Heer Gorsira aanvoerde, mag zeker wel als een sterke bevestiging worden beschouwd.

Iets anders is, de wetenschappelijke verklaring van dat feit. Doch ook onder dit opzicht heeft de Heer G. zeker zijn verdienste. Voor zoover wij weten, is hij de eerste, die althans een hypothese, een theorie heeft opgesteld, om tot een wetenschappelijke verklaring van het feit der immuniteit onzer inwoners te komen. Bewezen in dezen laatsten zin, heeft de Heer G. zijn theorie zeker niet. Doch daar kan hem moeielijk een verwijt van gemaakt worden, omdat dit niet *zyn* taak is, maar wel van de medische wetenschap is. De Heer Dr. Waterman zegt wel, dat die theorie in strijd is met de resultaten der medische wetenschap, omdat „het een onmogelijkheid is dat men tegen een ziekte geïmmuniseerd wordt door een muskietenbeet *als zoodanig*, een immunisatie, die slechts te weeg is te brengen door natuurlijke of kunstmatige *besmetting* zelve."

Blijkbaar zocht toch Dr. Evertsz juist *daarin* de oplossing, toen hij zeide, dat de ziekte hier misschien wel endemisch heerscht, maar dan *in goedaardigen vorm*.

In deze laatste woorden zien wij een licht punt, om tot eene oplossing te komen.

Wanneer wij hier boven zeiden, dat het de taak der medische wetenschap is, de oplossing te geven van het raadsel waarom hier de inwoners immuun geworden zijn tegen de gele koorts, is het onze bedoeling niet de wetenschap daarmede een verwijt te maken. Zij staat hier inderdaad voor een zeer moeielijk probleem, dat bovendien met den dag nog moeielijker zal worden om op te lossen.

De moeielijkheid van dit probleem schuilt hierin, dat men tot nu toe nog steeds in het duister tast, *welke* smetstof door de *Stegomyia* in het bloed van den lijder wordt overgebracht. Deze smetstof is zóó klein, dat ze niet door een bakteriën–filter wordt tegengehouden, en behoort dus tot de zoogenaamde filtreerbare virus.

Wij mogen de corypheeën der wetenschap reeds dankbaar zijn, dat na moeizame studie en onderzoek, na tal van opofferingen en levensgevaar zij de muskiet als de overbrenger der gele koorts ontdekt hebben.

Misschien zal wel nimmer de oplossing van het raadsel, dat ons bezighoudt, kunnen gevonden worden.

Zeker zal in de toekomst de oplossing van dat probleem nog moeielijker worden, omdat de gele koorts overal bestreden, steeds zeldzamer wordt, zoodat er steeds minder en zeldzamer materiaal ter onderzoek voor de medische wetenschap overblijft.

Waar reeds zooveel mannen van wetenschap, nog niet tot een definitief resultaat zijn gekomen, zouden wij als leek ietwat huiverig worden, ons nog met de oplossing van dit raadsel in te laten. Edoch de Heer Gorsira, op dit gebied eveneens een leek, heeft ons door zijn voorbeeld moed gegeven. De woorden van een medicus Dr. Evertsz, „dat misschien hier de ziekte wel endemisch, maar dan in goedaardigen vorm heerscht" geven ons althans een medicus tot medestander.

Daarom zullen we, voortbouwend op de hypothese van den Heer Gorsira, de *mogelijkheid* ervan trachten aan te toonen, dus m. a. w. dat ze *niet* in strijd is met de wetenschap, aan de medische wetenschap zelve overlatend door bacteriologisch en ander onderzoek het directe bewijs te leveren, of ook feitelijk en in werkelijkheid deze immuniteit aldus tot stand komt.

De Lezing van den Heer

A. G. Mörzer Bruins.

De lezing door den Heer MÖRZER BRUINS de vorige week voor de leden van het *Nederlandsch Verbond* gehouden over: *De ontwikkeling van den Nederlandschen landbouw sedert 1880 en de opkomst van den landbouw in Neder-landsch–Indie. Wat is daaruit voor Curaçao te leeren?* is een zeer leerzame lezing geweest, vooral wat het eerste gedeelte betreft: de opkomst van den landbouw in Nederland sedert 1880. Misschien dat veel onderdeelen van dit gedeelte aan tal van toehoorders reeds min of meer bekend waren.

Doch zelden of nooit zal men hier op Curaçao zoo'n overzichtelijke geheel van de landbouwkwestie in Nederland gekregen hebben.

Vraagt men ons of deze lezing hier voor de leden van het Nederlandsch Verbond werkelijk op haar plaats was, dan antwoorden wij daar ja en neen op. *Neen*, omdat het meer dan waarschijnlijk, zoo niet zeker is, dat er onder het gehoor heel wat personen aanwezig waren, die uit den aard van hun stand of positie of aanleg enz, al weinig verstand en kennis van, of sympathie voor den landbouw hebben, en dus, wellicht die lezing niet *con amore* zullen gevolgd hebben. *Ja*, omdat tot het streven van het Nederlandsch Verbond ook behoort kennis te verspreiden omtrent handel en nijverheid, scheepvaart en landbouw in Nederland en zoo sympathie te wekken en de belangen van den Nederlandschen Stam te helpen bevorderen.

Toch kwam onder de lezing meermalen de gedachte bij ons op: hoe jammer dat een dergelijke lezing door zulk een bevoegd persoon niet is gehouden in de eerste jaren van de oprichting (1902–1904) van onze Curaçaosche Landbouw–Maatschappij. In die jaren van het eerste enthusiasme zou zulk een lezing verbazend goed werk hebben verricht, vooral wanneer van tijd tot tijd een der onderdeelen wat uitvoeriger was besproken en op den Curaçaoschen landbouw ware toegepast. Voor zoover wij weten heeft de C. Landbouwmaatschappij nu het leven afgelegd.

Teekenen van leven hebben wij althans al lang niet meer bespeurd.

De Heer Mörzer Bruins, nu hij naar het schijnt Curaçao als zijn vaste verblijfplaats heeft gekozen, zou anders in het Bestuur van die Vereeniging zeker een leven- en bezielingwekkend medelid kunnen geweest zijn om daar zijn beginselen in daden om te zetten en zijn uitgebreide landbouwkennis in praktijk te brengen.—

De Heer MÖRZER BRUINS heeft nagenoeg geen enkel onderdeel van den Nederlandschen landbouw onbesproken gelaten of althans minstens even aangestipt. Daarom is het licht begrijpelijk, dat in de beperkte ruimte waarover we kunnen beschikken het een onmogelijke zaak is, al deze punten ieder zijn rechtmatigeportie toe te bedeelen.

Wij zullen trachten althans het meer markante in het licht te stellen.

De Heer M. B. begon met te zeggen dat de landbouw in Nederland omstreeks het jaar 1880 tot een erbarmelijken staat van verval was gekomen. Als reden daarvoor gaf spreker op, vooreerst de groote ontwikkeling der scheepvaart, waardoor het mogelijk werd b. v. granen van Rusland, van de Oostzee en Amerika veel goedkooper op de markt in Holland te leveren, dan de eigen bodem ze kon produceeren, ten tweede, de geringe productie van den grond, ten 3e. gebrek aan wetenschappelijke landbouwkennis onder den boerenstand in Nederland.

Daar gingen in die dagen stemmen op om den landbouw uit dien noodtoestand te helpen door middel van protectie, d. i. door het heffen van zeer hooge invoerrechten op buitenlandsche landbouwproducten, tot bescherming der inlandsche.

De Regeering in Nederland heeft aan dien eisch geen gehoor gegeven, zij huldigde het princiep van vrije concurrentie. Bovendien zou een dergelijk lapmiddel den landbouwstand nog verder achteruit gebracht hebben. De Regeering en eenige energieke vóórmannen op landbouwgebied waren van meening dat verbetering van den toestand veeleer moest gezocht worden in de opheffing van den landbouwstand zelf door meer economische en technische kennis aan den boerenstand bij te brengen, waardoor het op den duur mogelijk zou worden van den eenen kant de productiekosten zoo sterk mogelijk te verminderen, van den anderen kant tegelijk de grootst mogelijke opbrengst van den bodem te verkrijgen.

Door de betrekkelijke geringe oppervlakte van Nederland vergeleken met landen als de Vereenigde Staten, Canada, Australie en Rusland zou er nooit sprake kunnen zijn van een *extensieve* landbouw, maar was men wel genoodzaakt zijn heil te zoeken in een *intensieve* landbouw d. w. z. den bodem te dwingen tot de grootst mogelijk productie per Hectare. Dat wonder van organisatie heeft Nederland weten tot stand te brengen. Dat is niet in een ommezien gebeurd, maar heeft lange jaren van zwaren arbeid van voorbereiding, schatten gelds, ontwikkeling van veel energie gekost, zoodat Nederland wat *intensieve* landbouw aangaat, thans aan de spits staat van alle landbouwende naties der wereld. Het staat vast en de statistieken wijzen het uit, dat geen enkel land zooveel opbrengst van een Hectare gronds weet te verkrijgen als Nederland. En dat is geen klein verschil maar bedraagt in Nederland voor sommige producten tot 4 maal meer per H. A. dan in Canada of in Amerika.

Hoe heeft Nederland die opheffing van den landbouw weten dat stand te brengen?

Allereerst moest aan den boerenstand landbouwkennis worden bijgebracht, geen hooggeleerde theoretische wetenschap, doch vooral populaire zoowel theoretische als practische landbouwkennis en ervaring.

Daarvoor werd eerst de landbouwschool te Wageningen geheel en al gereorganiseerd. Daar moesten de leeraars gevormd worden, die deze kennis weer onder de boeren moesten verspreiden. Daar ook moesten de jongens van den netten boerenstand hunne eerste wetenschappelijke en praktische opleiding ontvangen om het later op hun eigen hoerderij en in hun eigen omgeving in toepassing te brengen. Het aantal leervakken en professoren werd voortdurend uitgebreid en deze school tot het centrum gemaakt voor de landbouw-wetenschap van geheel Nederland. Zij werd de vraagbaak waar allen zich heen richten om oplossing van hun twijfelingen en moeielijkheden, waar ieder raad en daad zocht bij zijn streven naar hoogerop.

Een rationeele landbouw kan alleen bestaan bij maximaal oogsten en deze zijn afhankelijk van de kennis van grondbewerking, van bemesting van den bodem en van den oogst.

Tevoren had de Duitsche Chemicus JUSTUS FREIHERR VON LIEBIG, de schepper van de landbouwchemie, het princiep ontdekt, dat alle planten zijn samengesteld en worden opgebouwd uit phosphaat, kali, kalk en stikstof, zoodat wanneer een dezer deelen ontbreekt of niet in voldoende mate aanwezig is, ook de plant niet wordt opgebouwd en dientengevolge de duidelijke sporen van dat gemis aanwijst. Gelijk bij het bouwen van een muur steenen en kalk noodig zijn, en men het niet met één dezer beiden kan klaar spelen, zoo gaat het ook tot op zekere hoogte met de planten eveneens. Met dat princiep van LIEBIG tot leiddraad werd de landbouwchemie als een noodzakelijk bestanddeel van een volmaakt landbouwonderwijs erkend en ingevoerd, werden overal de verschillende grondsoorten chemisch onderzocht, het gemis van een der noodzakelijke bestanddeelen van phosphaat, kali, kalk of stikstof in dien grond voor de verbouwing van een bepaald gewas aangetoond. Hetzelfde geschiedde met de meststoffen.

Doch al was nu wetenschappelijk aangetoond waar de fout schuilde, en vanwaar de verbetering moest komen, diezelfde kennis moest ook nog onder de landbouwers verspreid en door hen in toepassing gebracht worden. En dat was geen gemakkelijk werk. De boer is van huis uit conservatief, zweert bij alles wat hij zijn vader en grootvader heeft zien doen en hij lachtte met die nieuwerwetsche dingen, met kunstmeststoffen, met die hooggeleerde heeren. Alleen door feiten kan een boer overtuigd worden. Daarom werden overal proefvelden in alle dorpen langs den weg aangelegd, waar het land werd bewerkt en bemest volgens de oude en de nieuwe methoden. Daar kon de boer met eigen oogen het enorme verschil in opbrengst zien. Dat bracht hem tot nadenken. Toen kwamen in de winteravonden landbouwleeraars van Wageningen hen overal tekst en uitleg van geven, wat er met dien grond gebeurd was, welke wijze van bemesting en waarom er aan dien grond gegeven was. En gaf de boer in zijn stugge vasthoudenheid zich nog niet direct gewonnen, hij wilde het toch ook wel eens probeeren, en hij zag zijn eerste proeven eveneens met succes bekroond, en overal werden die nieuwerwetsche dingen besproken, elkander aanbevolen. Toen werden er geregeld winterlandbouwcursussen in alle dorpen opgericht voor de landbouwerszonen, waar al deze zaken behandeld en uitgelegd werden.

Nog op een andere wijze werd naar verbetering van de productie van den grond gestreefd. Bv. door selectie en veredeling der zaden, zoodat er langzamerhand, o. a. een graansoort gekweekt werd, die vermaard werd om zijn ruime productie. Datzelfde geschiedde eveneens met de suikerbieten, waartoe vooral bijdroeg dat deze door de suikerfabrieken werden opgekocht en betaald naar rede van hun hooger of lager suikergehalte, zoodat een boer, die suikerbieten verbouwde, bij de afrekening het wel degelijk voelde, wanneer hij van *dezelfde* hoeveelheid suikerbieten 200 of wel 400 gld. in betaling kreeg.

Toen volgde de oprichting van de Noord-Brabantsche, later ook van de Overijsselsche Landbouwmaatschappij die de boeren bijeen bracht, hun onderling wantrouwen en veeten deed vergeten. Deze bracht hem tot uitwisselingen van elkanders denkbeelden, tot coöperatie, tot oprichting van van landbouw leenbanken en Raiffeisenkassen enz. enz.

Zoo is de Rijks Landbouw Hooge school van Wageningen het centrum geworden van den Landbouw in Nederland.

Deze heeft populaire landbouw kennis gebracht onder den boerenstand. Tegenwoordig verkeert die stand in bloei, en wordt er nu meer geld verdient dan er vroeger verloren werd. Nu kan men Nederland niet meer spreken van een lompen en dommen boer, omdat er geen enkele stand in Nederland is, waar zooveel en zoo degelijke theoretische en praktische vakkennis heerscht, dan juist onder de landbouwers, geen stand die tot zulk een hoogen bloei gekomen is als juist de boerenstand.

Tot dien landbouw in Nederland behoort ook veeteelt, paardenfokkerij, pluimvee, tuin en boschbouw. Al deze onderdeelen passeerden achtereenvolgens de revue. Van dit alles werd door den Heer Mörzer Bruins met zeer veel zaakkennis de ontwikkeling enz. enz in korte of breeder trekken aangetoond. Zeer interessant was o. a. wat spreker mededeelde over boter- en kaasmakerij, over de enorme verandering door de talooze coöperatieve zuivelfabrieken tot stand gebracht, zoodat de boter met het rijkskeurmerk van Nederland een wereldvermaardheid geniet en de hoogste prijzen maakt op de markt in Londen.

Nog eens, het was interessant voor allen, die in die zaken belang stelden, voor allen die sympathie gevoelen voor den bloei en de glorie van het Moederland, voor allen die weten mede te leven met den Nederlandschen stam.

Het tweede gedeelte de landbouw op Java en op Curaçao bespreken we een volgenden keer.

DRAADLOOS STATION TE CARACAS.

Een paar maanden geleden deelden wij onze lezers mede, dat de Regeering van Venezuela eenige jongelui naar de Vereenigde Staten van Amerika had gezonden, om daar de laatste hand te leggen aan hun wetenschappelijke opleiding, zoowel op theoretisch als practisch gebied als technisch ingenieur voor de radiographie. Wij beschouwden dat als een aanwijzing dat ook Venezuela er sterk aan dacht in de naaste toekomst binnen de grenzen van zijn gebied een of meer stations voor draadlooze telegraphie te gaan oprichten.

Veel spoediger dat wij dit hadden durven verwachten, is de Regeering van de naburige Republiek er toe overgegaan haar plannen tot een eerste daad om te zetten, een daad, die er noodzakelijk toe leiden moet, dat wij binnen enkele jaren een station van groote capaciteit zoowel voor verzending als ontvangst van telegrammen in onze nabijheid zullen krijgen.

In *El Nuevo Diario* van Caracas van 16 October ll. komt een decreet voor van den President van Venezuela waarbij een publieke aanbesteding wordt uitgeschreven van den bouw van dat krachtstation voor draadlooze telegraphie.

Eenige condities en bepalingen voor de inschrijvers dezer aanbesteding geven eenige denkbeeld van den omvang van deze grootsche onderneming.

Het station zal moeten verrijzen in de omstreken van Caracas. Ter verduidelijk voor vreemdelingen worden nog deze aanwijzigingen gegeven, dat de hoofdstad gelegen is op 10° 30′ 24″ noorder breedte en op 4° 25′ 4″ ten Westen van den Meridiaan van Greenwich. Verder ligt de stad op een hoogte van 922 Meter boven den zeespiegel, in rechte lijn op 10 K.M. afstand van de Caraibische Zee. Bovendien is Caracas van de kust gescheiden door een uitlooper van de Cordillera de los Andes, waarvan de hoogte in de naaste omgeving van de stad tot 1.800 meter reikt.

De technische condities, waaraan de inschrijvingen moeten voldoen, zijn de volgende:

1°. Het station moet van voldoende capaciteit zijn om zich met stations van gelijke sterkte in Europa en de Vereenigde Staten van Amerika in communicatie te kunnen stellen.

2°. Het station moet omvatten, een dubbele installatie; eene voor uitzending van ongedempte golven met machines van hooge frequentie en nog een andere installatie voor de uitzending van gedempte golven, om zich in verbinding te kunnen stellen met andere draadlooze stations die nog niet het nieuwe systeem van ongedempte golven hebben aangenomen.

3°. De electrische stroom kan betrokken worden van een particuliere centrale aldaar (wisselstroom driephase, hooge frequentie van 50 perioden, 190 volts.)

4°. Moet toch een eigen centrale bij gebouwd worden voor levering van stroom om als reserve te dienen.

Onder de aanwijzingen die meer speciaal voor de inschrijvers van belang zijn, verdienen nog de volgende onze aandacht.

De inschrijver is verplicht nà voltooiing en oplevering van het station, het gedurende 6 maanden zelf in bedrijf te houden om het bewijs te leveren dat alles perfect functioneert.

De inschrijvingsbiljetten moeten worden opgezonden aan den Minister van Binnenlandsche zaken van Venezuela vóór ultimo Juni 1920.

Op den laatsten Augustus daarop volgend zal de minister den uitslag bekend maken, aan wien de uitvoering van het werk zal worden toegewezen.

De inschrijving staat open voor alle ondernemingen die specialisten op radiographisch gebied zijn zoowel in het binnen als het buitenland.

Als wij hier nog een woord van onzen kant aan zouden toevoegen, dan zou het dit zijn:

1 o. Dat wij ons ten zeerste verheugen, dat ook Venezuela eindelijk begint te in zien dat de dure, gebrekkige verbinding die telkens defect en verstoord is, door middel van den Franschen kabel, in den tegenwoordigen tijd geheel onvoldoende is.

2 o. Dat vaklui over sommige dezer toelichtingen wel een bedenkelijk gezicht zullen zetten. Zoo bijvoorbeeld is het vrijwel doelloos zulk een groot station op te richten in de onmiddellijke nabijheid van een ander krachtstation van Curaçao, dat opgericht is om zich met Europa en met nog grootere afstanden in verbinding te stellen. Praktischer en economischer zou de Regeering van Venezuela handelen door eenvoudig een kuststation op te richten van beperkte capaciteit om zich alleen in verbinding te kunnen stellen met ons hoofdstation, en met andere eventueel later op te richten stations binnen de grenzen van Venezuela. Dit klemt nog te meer, daar de stroom die de genoemde particuliere centrale van Caracas in staat is te leveren, nl. van 190 volts veel te zwak en geheel ontoereikend is om zich met Europa in verbinding te stellen.

Een groote technische moeielijkheid zal ook de hooge ligging van Caracas in een diep dal, afgescheiden door een zeer hoogen bergrug van de zee, in de praktijk kunnen opleveren, waardoor zeer ernstige atmospherische en magnetische storingen te vreezen zijn.

In ieder geval zal de zwaarste concurrentie bij deze inschrijving wel tusschen de Duitsche Maatschappij van Telefunken en de Amerikaansche van Marconi gestreden worden, die zonder twijfel zeker ieder hun bekwaamste ingenieurs binnenkort naar Venezuela zullen zenden, om zich ter plaatse van alle tipographische en technische moeielijkheden op de hoogte te stellen, alvorens aan deze inschrijving deel te nemen.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur,

In het artikel, getiteld „*Immuniteit of besmetting*", voorkomende in den „*Amigoe di Curaçao*" van 8 November 1919, komen o. a. deze zinsneden voor:

„Een andere zeer interessante vraag is deze: Hoe komt het, dat de Curaçaoënaars en de oudgedienden onder Europeanen niet door de gele koorts worden aangetast, dus als immuun zijn te beschouwen? Voor zoover wij weten, heeft zich de medische wetenschap zich nog niet meze vraag ingelaten, althans zeker er nog geen oplossing voor gevonden. Zij negeert de natuurlijke immuniteit, gelijk hier op Curaçao met de gele koorts plaats vindt of beschouwt ze als niet bewezen. Zij kent alleen de *kunstmatige* immuniteit, gelijk b. v. geschiedt door *serum*–injectie b. v. bij diphteritis, tetanus, dysenterie enz, of door inenting, gelijk als voorbehoedmiddel tegen de pokken wordt aangewend."

M. de Red. mag ik den mij onbekenden schrijver van deze zinsneden verwijzen naar het 3e deel van het *Handbuch der Tropenkrankheiten*, uitgegeven door Prof. Dr. Cral Mense? Daar is van de hand van Dr. Otto, die het onderwerp „gele koorts" te behandelen had, het volgende te lezen.

„Aangeboren, individueele immuniteit tegen gele koorts, gelijk men vroeger bijna algemeen voor het zwarte ras, ook voor zooverre het niet in de gele-koorts-zône geacclimatiseerd was, voor de Chineezen en voor enkele aan het blanke ras verwante groepen aannam, bestaat niet. In den Spaansch–Amerikaanschen oorlog werden de door de

Vereenigde Staten naar Cuba gezonden zwarte soldaten in gelijke mate aangetast als de blanke. In New Orleans, Memphis en Granada (Meurtry), Soracaba in Brasilie (Ferreira), ook in plaatsen van de Afrikaansche kust heeft men hetzelfde waargenomen, en onlangs heeft Boyse medegedeeld, dat in Barbados in 1909 meer zwarten dan blanken ziek werden. Seidelin heeft bij Chineezen gele koorts aangetoond: *Immuniteit wordt slechts verkregen, wanneer men de ziekte doorgemaakt heeft* Alle personen, die zich tegenover de ziekte „refraktar" toonen, hebben met zekerheid vroeger eenen aanval doorstaan, zij het in de prille jeugd, of in latere jaren in eenen niet herkenden vorm. De immuniteit is geen absolute, maar slechts eene relatieve; hoe lang ze aanhoudt, schijnt van de heftigheid van den aanval af te hangen. Zulk een aanval kan zeer bestendige en zeer lang aanhoudende immuniteit tengevolge hebben, terwijl bij lichte gevallen recidieven vaak voorkomen. Zulke lichte, de diagnose ontsnappende ziekte gevallen, doen zich dikwijls voor, gelijk wij door de onderzoekingen van Marchoux, Salimbeni en Simond in Rio de Janeiro en Simond, in Rio de Janeiro en Simond Aubert en Noc in Martinique weten; vooral geldt dit voor de kinderjaren. Ook proefondervindelijk is door von Thomas het meermalen doormaken van gele koorts aangetoond geworden. Door lange afwezigheid van gele koorts-oorden kan de immuniteit verloren gaan en de ziekte meer in doodelijken vorm verschijnen. In den regel zijn echter de latere aanvallen van een goedaardig karakter en dragen bij tot bevestiging der immuniteit. Tot bestendiging van de onvatbaarheid is eene herhaalde toevoer van infectiestof noodzakelijk. De immuniteit, verworven door langdurige verblijf in een gele koortsland, welke vroeger als acclimatisatie werd verklaard, is natuurlijk ook slechts door het doormaken van de ziekte in niet herkenden vorm tot stand gekomen, en des te grooter, naar mate de betreffende persoon langer in de gele koorts zone vertoefde, vooral groot wanneer hij een of meer epidemien gelukkig heeft doorstaan."

Uit deze aanhaling uit het standaardwerk van CARL MENSE blijkt dat de wetenschap, hier in den persoon van DR OTTO, eene *natuurlijke aangeboren* immuniteit niet aanneemt, echter wel erkent eene *natuurlijke, verworven* immuniteit

Wanneer men aanneemt, dat Curaçaoënaars en de oudgedienden onder de Europeanen niet door de gele koorts worden aangetast, dus als immuun zijn te beschouwen, dan kan de verklaring hierin gevonden worden, dat zij in hunne kinderjaren (dit geldt uit den aard der zaak voornamelijk voor de Curaçaoënaars) of op lateren leeftijd de ziekte in eenen niet herkenden vorm eens of meermalen moeten hebben doorgemaakt.

Mijns inziens is deze verklaring heel wat aannemelijker dan die, welke de heer C. S. Gorsira J. P. Es, lid van den Koloniaen Raad, op de zitting van dien Raad van den 9n Augustus 1919 ervan gaf. De heer Gorsira ontwikkelde namelijk de theorie, dat de steek der muskieten vrijwaart tegen gele koorts. Waar hij in het vervolg zijner rede spreekt van virulente mug, die per toeval hier overwaait, moet ik in verband met het voorafgaande tot de conclusie komen, hij met den steek der muskieten, bedoelt den steek der niet- virulente muskieten Ook mij is het niet duidelijk hoe de steek van eene muskiet als zoodanig, kan vrijwaren tegen gele koorts.

Echter M. de Red. over de immuniteitsleer is het laatste woord nog niet gesproken. Veel is nog onverklaard. Wanneer het echter eens mocht gelukken den verwekker der koorts te ontdekken, dan zullen wij wellicht nader tot de waarheid komen, nader tot de oplossing van het vraagstuk of op Curaçao gele koorts al of niet endemisch heerscht.

Met beleefden dank voor de plaatsing,

Bonaire 13 November 1919.

Hoogachtend,

Ch. J. Samson,

gouvernements-geneeskundige

Naschrift der Redactie. Wij danken den Heer Samson voor deze hoogst belangrijke inzending, waarop wij het vervolg onzer artikelen zeker in zullen terugkomen. Wij ontvingen dat schrijven eerst gisteren (Vrijdag) middag, toen ons artikel reeds voor het grootste gedeelte ter perse was, zoodat wij er daarin nog geen melding van konden maken.

Berichten uit de Kolonie.

De aanstaande reis van den Gouverneur.

In het reisplan naar de Bovenwindsche eilanden is een kleine wijziging gekomen A s Dinsdagmorgen ten 9 uur vertrekt de *Zeeland* met Z Exc. den Gouverneur, die ditmaal vergezeld wordt door de volgende Chefs van dienst: de Heeren H. J. T. BOOMGAART, Secretaris, B. J. PRAKKEN, administrateur van financiën, Dr. J. P. EVERTSZ, wnd. Directeur van den Openb. Gezondheidsdienst, PH VAN DER BREGGEN, directeur van Openb. Werken, H. MEERDINK, Inspecteur van het onderwijs, H. J. COHEN HENRIQUEZ, Leider van de Vlechtindustrie, D. VAN BREEMEN, wnd. Landbouwkundige en de militaire adjudant EVERS.

De reis gaat het eerst naar Aruba. Den 27 November komt de *Zeeland* even voor de haven om de mail in te nemen ens. en gaat verder door naar Bonaire, vanwaar de *Zeeland* den 5den December naar St. Martin vertrekt. Den 22 December afreis van de Bovenwindscheeilanden. Wij wenschen den Gouverneur en gevolg een voorspoedige reis, vruchtbare werkzaamheid op deze eilanden en behouden terugkomst binnen onze haven.

De Zeeland.

Dinsdagmorgen 9½ uur kwam de Nederlandsche Oorlogsbodem de *Zeeland* onze haven binnen. De gewone saluutschoten bleven ditmaal achterwege, daar het geen gewoonte is tweemaal in hetzelfde jaar voor hetzelfde oorlogsschip deze schoten te lossen.

De etat major van de *Zeeland* bestaat uit de volgende Heeren

G. F. Noordhoek Hegt comdt., G. H. Heeris, eerste officier luit. ter zee 1ᵉ. klass, H. Keyzer, E. R. Schultz luit. ter zee 2ᵉ klas J. G. van Nau ta Lemke, L. J. Slort Bijl, P. Kronenberg. L. A. C. M. Doorman, J. G. Cornelis, C. W. Heringa, G. G. Bosuwa, F. S. W. de Ronde, off. van gezondheid 2ᵉ klas E. P. Hartlieb, off. Administratie A. van Houte, off. machinist 1ᵉ. klas, J. J. Montanus, off. machinist 2ᵉ. klas, M. Ouwehand, H. P. Millaard, off. mach 3ᵉ. klass. J. C. Hamilton C. A. Vos, A. A. C. Kramer, W. P. Plantenberg, J. J. van der Eijk, H. W. Polderman.

De Koningin niet naar Indië.

Naar *de Telegraaf* verneemt, gelooft men in hofkringen niet aan de mogelijkheid eener reis van onze Koningin naar Indië. Het plan van deze reis wordt vooral in Indië gepousseerd, waar men inziet, dat de banden tusschen Nederland en de koloniën versterkt moeten worden. Hoewel men aanneemt, dat H. M. gaarne een reis naar Indië zou maken, meent men echter, dat de politieke omstandigheden, zooals bijv. de Belgische kwestie, een langdurige afwezigheid thans niet zouden rechtvaardigen. Bovendien is men van meening, dat een dergelijke reis, welke zonder precedenten is in onze geschiedenis, naast andere moeilijkheden ook enorme kosten zou veroorzaken

Nieuw Wetsontwerp

tot regeling der Coöperatieve Vereenigingen

MEMORIE VAN TOELICHTING.

Naar aanleiding van een tot onderget eekende gericht verzoek, heeft hij bij dezen de eer Uwen Raad een ontwerp-verordening tot regeling der coöperatieve vereenigingen aan te bieden. De uitdrukking „coöperatieve vereeniging" komt wel eens in onze wetgeving voor; echter wordt wordt daarin tot nog toe eene regeling van dit ontwerp gemist. Het is daarom wenschelijk bepalingen als de onderhavige in het leven te roepen.

Bij de samenstelling van het thans ingediende ontwerp zijn de Nederlandsche wet van 17 November 1876 (Stbl. Nº. 227) en de volgens Staatsblad van Nederlandsch Indië 1916 Nº. 448 op 1 Augustus 1916 in werking getreden regeling zooveel mogelijk gevolgd. Nieuwe beginselen zijn in dit ontwerp niet opgenomen de geringe afwijkingen spreken voor zelf. Ondergeteekende meent daarom tot toelichting van het ontwerd naar bovenbedoelde wettelijke bepalingen te mogen verwijzen.

De Gouverneur van Curaçao,

O. L. HELFRICH.

Onderwijs.

Naar wij vernemen zullen de examens voor de verschillende onderwijsbevoegdheden dit jaar in de laatste week van December worden afgenomen, daar de Inspecteur van het Onderwijs, Voorzitter der Examencommissie, tot de hoofdambtenaren behoort, die de Gouverneur bij diens bezoek aan de overige eilanden der kolonie zullen vergezellen.

De schoolcommissie bezocht in de maand October in subcommissiën met den Inspecteur van het Onderwijs de bijzondere scholen in de buitendistricten en in de beide weeshuizen. De vorige week werden drie bijzondere scholen in het stadsdistrict bezocht.

Cur. Ct.

Regen.

De eerste groote regen is deze week Dinsdag gevallen.

Het heeft dien morgen flink geregend In den regenmeter van het „Fort Amsterdam" werd dien dag 31 mM. geregistreerd..

Het is nog wel niet heel veel, maar de regenbakken hebben er reeds veel baat bij gevonden. Al weer is gebleken, dat de regen zeer plaatselijk gevallen is.

Op dien dag is in het Benedendistrict maar weinig of niets gevallen. Ook op Santa Rosa viel dien dag maar heel weinig Op Montagne echter veel meer. Van den anderen kant is echter bv. op Westpunt in een maand tijds zoowat 80 mM. en op Barber ongeveer 50 mM. opgenomen, terwijl in den zelfden tijd hier in de stad nagenoeg geen regen is gevallen

Ook gisteren middag heeft een korten tijd zeer hard geregend.

SS. Oranje Nassau.

Met dit stoomschip, dat Zondagavond via Venezuela en Trinidad naar Suriname en verder door naar Holland vertrok, is tevens de Heer Kap. BIERMAN, de nieuwe Commandant der troepen in Suriname naar zijn nieuwe standplaats vertrokken

Aan boord maakten wij tevens kennis met den Duitschen Gezant in Colombia (sedert 1911) Herr KRACKE VON SCHWARTZENFELS, die naar zijn *Heimath* terugkeert.

Eveneens maakte de reis mede Herr Dr MÜLLER, Duitsch Consul in Quito (Ecuador).—

Cuba — Aruba.

Nog steeds blijft het heen en weer trekken van onze werklui van en naar Cuba geregeld zijn gang gaan Sinds lang is Aruba het verbindingsstation geworden van onze kolonie met Cuba.

26 October ging de *Albertina* weer met 35 Arubianen en ook eenige Chineezen daarheen. Ook kwam bericht van de suikerrietvelden, dat een jonge man afkomstig van de parochie Santa Cruz (Aruba) daar door een trein overreden en gedood was. Den 2 November kwam een Engelsche goulet *Lilyan* op Barbados thuisbehoorend, na 12 dagen reis op Aruba aan, die 137 arbeiders van Cuba terug bracht. Daaronder waren 74 Arubianen en 63 van Curaçao. Deze laatsten werden den volgenden dag door dezelfde bark naar onze haven overgebracht. Ook Barbados schijnt tegenwoordig een belangrijk contingent aan werkkrachten voor de suikerplantages in Cuba te leveren. Laatsgenoemde goulet samen met nog een andere hebben contract gesloten om 3 000 werklieden van Barbados naar Cuba over te brengen.

De Am. goulet *W. H. Moody* vertrok Donderdag van hier met 58 werklieden naar Cuba.

Draadloos Station in Suriname.

Naar *de Surinamer* bericht, worden er door het Bestuur aldaar ernstige stappen gedaan om een draadloos telegraafstation in Suriname op te richten.

Het blad dringt er op aan, dat dit Station, dat de Kolonie met het Moederland verbinden moet, door het Gouvernement zelf zal geëxploiteerd worden en niet aan een of andere particuliere Maatschappij gegund.

De Prins Frederik Hendrik.

Dit stoomschip, dat Woensdag of Donderdag a. s. hier kan verwacht worden, kwam Maandagavond 27 October in Suriname aan, en maakte de reis van Nederland in 18 dagen, uitgezonderd tusschen de Azoren en Suriname het schip een blad van zijn schroef verloor. Om dit defect te herstellen ging het schip te Trinidad in het dok.

De Caracas.

Gisterenavond is eindelijk het SS. *Caracas*, den 5en dezer van New-York vertrokken, onze haven binnengeloopen, Het is de eerste boot, die na het uitbreken der staking onder de havenwerkers weer hier uit New-York binnen kwam.

Waarschijnlijk zullen nu ook wel spoedig al de andere booten in eenigszins versneld tempo aankomen.

Kamer van Koophandel.

Bij de verkiezing van drie leden voor de K. v. K. op Donderdag, werden dezelfde leden L H. Penha (31), E. M. Penso (30) en C. S. Gorsira JPEzn (28) herkozen. In het geheel werden 34 stemmen uitgebracht. De lijst der kiesgerechtigden voor de Kamer van Koophandel bevat 282 namen.

Phosphaatuitvoer.

Het eerst schip dat weer na den oorlog phosphaat van de Santa Barbara mijnen is komen innemen, was het Deensche Stoomschip *Eleonora Maersk* groot netto 3485 M3. kapitein A. J. Möller, komende van Trinidad. Het heeft hier te New Port een lading phosphorzure kalk van 2,590,000 KG. en daarna in onze haven steenkolen ingenomen en is toen naar Frederikshaven (Zweden) vertrokken.

Naar wij vernemen worden nog 13 schepen verwacht om hier een lading phosphaat te komen halen.

Officieele berichten.

De eerste commies J. H. A. W. Sprock is benoemd tot substituut griffier van het Hof van Justitie in de kolonie Curaçao.

De fuseliers H. W. Smeins, A. de J. T. M. Vos zijn tijdelijk werkzaam gesteld bij de politie als agent tweede de klasse.

Aan den deurwaarder bij het kantongerecht op Aruba A. M. van Emden is tot herstel van gezondheid veertien dagen verlof verleend.

Aan den havenmeester en loods alhier C. B. Debrot is tot verder herstel van gezondheid een maand verlofsverlenging verleend.

Bevorderd zijn: de tweede commies C. J. Debrot tot eersten commies; de adjunct commies J. H. Perret Gentil Lz. tot tweeden commies; de eerste klerk J. F. E. Gorsira tot adjunct commies, de tweede klerk G. J. Ferguson tot eersten klerk; en de tweede beambte P. B. Gorsira tot tweede klerk.

De adjunct-commies ten postkantore alhier J. N. van der Veen Zeppenfeldt is overgeplaatst naar het parket van den Procureur-generaal en benoemd tot ambtenaar van politie; de tweede klerk ten ontvangerskantore O. Vidal is overgeplaatst naar het postkantoor.

De fuselier G. F. Krips is op zijn verzoek eervol ontheven van zijn verdere werkzaamstelling bij de politie.

Aan den ambtenaar ter Griffie van het Hof van Justitie alhier W. C. J. van Leeuwen is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

Wegens het heerschen van pokken te Barranquilla heeft de Gouverneur quarantaine gesteld tegen Puerto Colombia.

Aan de hoofdvlechster aan de R. K. School te Rincon op Bonaire Eufemia Mercera, is tot herstel van gezondheid een maand verlof naar Curaçao verleend; en Angelina Frans is tijdelijk belast met die functien.

Aan den brievenbesteller alhier J. B. Sasso is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

Aan den hulpbrievenbesteller alhier E. C. Kibbelaar is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

HAVEN-NIEUWS

VAN 5 NOV. — 15 NOV.

Schip	Kapitein	Aankomst	van	Vertrek	naar
Bologna	Seritano	6 Nov	Fulkbaal	7 Nov	Pto Cabello
Eleonora Ma	Moller	7	Maracaibo	8	Zweden
Merida	Johanson	7	Pto Colombia	9	Maracaibo
Oranje Nassau	v d Est	9	Maracaibo	10	Pto Cabello
Lijsefiord	Gausel	9	Maracaibo	8	Pto Columbia
Kawa	Thompson	10	St Jugo	10	Cumana
Tallac	Jonhson	8	Norfolk	12	Fulkbaal
Zeeland	Noordhoek H	11	Tenerife	18	St Martin
Merida	Johansen	12	Maracaibo	13	Maracaibo
Balboa	Fatum	11	Colon	12	Colon
Caracas	Hichbord	13	St Juan	15	La Guaire
Lijsefjord	Govsel	12	Maracaibo	13	Maracaibo
M Sigogne	Lechner	18	Pto Cabello	15	Maracaibo
Senator	Frank	14	Prto Cabello	14	Prto Columbia

Schooners	Aankomst	van
Lilian	5	Aruba
La Providencia	6	La Vela
Julia Ramona	6	La Vela
Lelia	6	Aruba
Marina	8	Maracaibo
Maria Leoncita	8	Aruba
20 de Julio	8	Aruba
Nereida	10	Barbados
Lelia	10	Bonaire
Ariminta	10	Aruba
Gacella	11	Maracaibo
Staniy	12	Barbados
Lelia	12	Aruba
La Mano de Dios	12	Aruba
Hirondelle	12	Martinique
Carolina	13	Maracaibo

Schooners	Vertrek	naar
Princes Juliana	6	Aruba
Lelia	7	Bonaire
La Providencia	7	La Vala
Julia Ramota	7	Martinique
Segunda Maria	7	Rio Hacha
Themis	8	Maracaibo
Perry	0	Rio Hacha
Richard Sint	10	Maracaibo
Viuda Alegre	10	Rio Hacha
Maria Lenciea	10	Aruba
Lelia	10	Aruba
Ariminta	11	Barbados
Frieda	11	Maracaibo
Felicidad	11	Maracaibo
20 de Julio	12	Aruba
Lelia	13	Bonaire
Araudhof	13	Aruba
E Theriadd	13	Barbados
Lilian	13	Barbados
W H Moody	13	St Jago
Nereida	13	Aruba

Bekeeringen

zijn nog altijd zeldzaam, schaarscher dan men zou verwachten in een tijd, waarin zoovelen zoeken naar licht en kracht.

Wil God liever, dat de dwaling door andere dwaling wordt bestreden?

Of is het onze schuld, vraagt *het Centrum*, dat het Licht der waarheid niet fel genoeg naar buiten straalt?

Twijfelt men nog steeds, of wij eigenlijk wel gelooven in den hemel, als we zóóveel werk van de aardsche goederen maken?

Maar er zijn toch steeds merkwaardige bekeeringen.

Door den bekenden historicus Pater Tacchi–Venturi S. J. is in de Katholieke Kerk opgenomen de eerste secretaris van de Japansche ambassade te Rome, M. Shinosh. Door mgr. Ceretti, aartsbisschop van Corinthe, is aan den nieuw bekeerde het H. Sacrament des Vormsels toegediend Onder de aanwezigen werd opgemerkt kapitein Yamamoto, die op 't oogenblik in Rome vertoeft om met den H. Stoel te onderhandelen over de kwestie der katholieke missionarissen, en eenigen tijd geleden te Parijs voor de vereeniging der Publicistes Chrétiens een interessante lezing gehouden heeft over de toekomst van het Katholicisme in Japan.

— Engelsche bladen melden het overlijden op negen-en-zeventigjarigen leeftijd van mr. William Samuel Lilly, die, overgegaan tot de Katholieke Kerk, sinds 1873 met onverdroten ijver de functie waarnam van secretaris van de *Catholic Union of Great Britain*. Talrijk zijn de werken, die zijn vruchtbare pen heeft nagelaten Maar zijn werkzaamheid uitte zich vooral in dagblad- en tijdschriftartikelen, waarin hij met logisch verstand en helderen stijl de kwesties besprak van den dag. Onder de werken, waarin hij zijdelings of rechtstreeks de katholieke idee met talent verdedigd heeft, verdienen vooral vermelding: „*Ancien Religion and Modern Thougt*," „*The Claims of Christianity*," „*Christianity and Modern Civilization*," „*Studies in Religion and Literature*."

Zeilvaart.

Gedurende de maand October 1919.

Binnengekomen VAN		*Uitgezeild* NAAR	
Aruba	12	Aruba	17
Barbados	3	Barbados	4
Bonaire	28	Bonaire	28
Bovenw Eilanden	1	Bovenw Eilanden	1
Columbia	6	Columbia	1
Dominique	1	La Vela de Coro	9
La Guayra	3	Maracaibo	17
La Vela de Coro	9	Martinique	5
Maracaibo	18	Pto Cabello	8
Margarita	2	Pto Rico	2
Pampatar	1	Sto Domingo	2
Pto Cabello	9		
Pt. Rico	1		
Rotterdam	1		
Sto Domingo	5		
Van de kust	1		
totaal	101	totaal	105

Staat van het aantal vaartuigen, die het eiland Curaçao in de maand October 1919 aandeden met vermelding van hunne gezamenlijke inhoudsmaat.

	ZEILSCHEPEN.			STOOMSCHEPEN.		
		INHOUD IN M³.			INHOUD IN M³.	
	Aantal	Bruto	Netto	Aantal	Bruto	Netto
Maand October.	101	18,817	16,842	85	218.911	135.461
Vorige maanden	994	154.936	141.543	270	1,487.860	928.857
Totaal.	1.095	173.753	158.385	805	1.706.771	1.064.318

Niet opgenomen zijn de schepen, die binnenkomen van de kustvaart en van de visscherij.

GETROUWD.

A. KEYER

en

D. MOLENKAMP.

Winschoten

Curaçao, Prinsenstraat 15.

12 November 1919.

Algemeene kennisgeving.

BEKENDMAKING.

De verkoop van Zilveren, Gouden en Juweelen voorwerpen beleend ter Spaar- en Beleenbank van 1e Maart 1918 t.m. 31e Augustus 1918, onder No. **3185 U** t.m. No. **2982 W**, zal plaats hebben op Donderdag. den 20n November a.s. en volgende Donderdagen.

Belanghebbenden worden verzocht den verkoop te voorkomen, door de aanzuivering der verschuldigde interesten.

Curaçao, 15 November 1919.

De Voorzitter.

10 C. S. Gorsira.

Verklaring

De Procureur-generaal „Hoofd van Politie" in de kolonie Curaçao;

Gezien art. 59 van de „Algemeene Politiekeur 1917" (P. B No. 11);

Overwegende, dat de veiligheid van het verkeer het noodzakelijk maakt. het besturen van alle vervoermiddelen in het gedeelte van de van Radersstraat tusschen de van den Brandhofstraat en den Schaarloweg te Willemstad op Curaçao, in de richting van de van den Brandhofstraat voormeld naar laatstgemelden weg te verbieden;

Verklaart gemeld gedeelte van de van Radersstraat gesloten voor het verkeer met alle vervoermiddelen in de richting van de van den Brandhofstraat naar den Schaarloweg alhier.

Bepaalt, dat een waarschuwingsbord met het opschrift „Verboden in te rijden" wordt geplaatst bij den ingang van de van Radersstraat hoek van den Brandhofstraat.

De Procureur-generaal voornoemd,

2—3 *J. B. GORSIRA*

HUISVLIJT.

Voortaan zal wekelijks *de keuring der ingezonden* huisvlijtartikelen *op* **Donderdag** *plaats hebben en op* **Vrijdag** *zal de koopprijs betaald worden aan de belanghebbenden, of deze kunnen de afgekeurde stukken terug ontvangen Voortaan worden alle zaken in het* VERKOOPLOKAAL *afgehandeld, dat dagelijks geopend is van 9—12 uur.*

Namens het bestuur
de Secretaresse:

3—3 *N. J. C. van Breemen-Kruyt.*